

Çankırı İzlenimleri - I

Aşağıdaki yazıda; Çankırı İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü, Edebiyatçılar Derneği ve Türk Kütüphaneciler Derneği Çankırı Şubesi'nce 9 Şubat 2006 tarihinde ortaklaşa düzenlenen "Edebiyat Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar" konulu panel ve Edip Cansever'in 'Bir Mendil Niye Kanar' konulu 'Şiir-Müzik Dinletisi' etkinliğine katılan panelist Erdal ATICI'nın izlenimleri aktarılmaktadır.

Bu yıl kış bir başka geldi Ankara'ya. Zemheri de bitmek bilmiyor bir türlü. Soğuk ve kar bir Acem Halısı gibi örttü, ağaçları, sokakları, evleri, evlerin kırmızı çatılarını... Nereden bakılsa yerde 20 santim kar var. Çocuklar buğulu camlara adlarını yazmaktan bıktılar. Özlem dolu gözlerle bakıyorlar, apartman aralarına sıkışmış küçücük parklara. Çocuklar ve parklar ilkbaharın yolunu gözlüyor...

Her şeyin azı karar çoğu zarar derler. Ahmet Arif'in dizelerindeki gibi "Zemheri de uzadıkça uzadı"

Edebiyatçılar Derneği Başkanı Gökhan Cengizhan, "Çankırı'da bir Edebiyat etkinliği düzenliyoruz gelir misin?" diye, iki ay önceden aramıştı. "Gelirim" demiştim. Sayılı gün çabuk geçiyor. İnsanın günleri 35 yaşından sonra kanatlı bir kuş olup sonsuzluğa doğru uçarmış. Her geçen gün saçımızdaki aklar, yüzümüzdeki çizgiler çoğalıyor. Geçip gidiyor ömür...

Gökhan Bey iki gün önce anımsattı. "Çankırı etkinliğimiz 9 Şubat 2006 Perşembe günü" diye. Edebiyatçılar Derneği ve Çankırı Valiliği, İl Halk Kütüphanesi düzenliyor etkinliği. Perşembe saat: 14 de "Edebiyatta Çağdaş Yaklaşımlar" konulu panel var. Konuşmacılar; M. Şerif Onaran, A. Kadir Paksoy, Nizamettin Uğur, Erdal Atıcı. Aynı gün akşam bir de şiir dinletisi var. Dinletiyeye şairler; A. Kadir Paksoy, Cansu Fırıncı, Ahmet Antmen, Vadi Çiçekli (Çankırı Emniyet Müdürü) Kemal Aslan (Çankırı) ve Betül Tarıman katılacak.

Sabah erken saatlerde buluşma yeri olan Ankara Tren Garı'na doğru yola çıkıyorum. Sırtımda iki çanta. Opera'da otobüsten inip Gençlik Parkı'nın içinden istasyona doğru yürüyorum. Koca park ıssız ormanlar gibi sessiz. Nerede o cıvıl

cıvıl kuşlar. Babasının, annesinin elinden tutmuş yürüyen çocuklar. Nerede çarşı iznine çıkmış kısa saçlı askerler? Nerede Ankara'nın konuklarına ve askerlere sabahtan akşama "Şaban" filmi oynatıp çay satan garsonlar. "Çekirdek" diye ortalığı inleten seyyar satıcılar... Ya dondurmacılar...

Karla kaplı Gençlik Parkı içinde bir tek ben varım ve ben de güçlükle yürüyorum. Lunapark'ın kapısına kilit vurulmuş. "Mevsim nedeniyle kapalı" Bütün oyuncakları uluorta bırakmışlar. Oyuncaklar, buğulu camlara adını yazan çocukları bekliyor.

Binlerce kuşu yapraklarının arasında saklayan büyük kavak ağaçları bütün heybetini yitirmiş. Tutsak olmuş zemheri soğuşuna. Dallarda sarkan ışıltılı ışıltılı buz kılıçları başıma düşer diye düşünüp hızlı atıyorum adımlarımı.

Ankara Tren Garı olağan sabahlarından birini daha yaşıyor. Gözlerinden yorgunluk akan yolcular iniyor. Şark Ekspresi düdüğünü çalıyor. Devam edecek yolcuların 15 dakika içinde yerlerini almalarını istiyor ses büyütenler. Metalik ses yankılanıyor tarih kokan duvarlarda.

Sabahçı salonunda masa üstüne başını dayayıp kalmış yolcular. Bir elleri çantalarının sapında. Sanki tren gelir gelmez uykudan sıyrılıp yürüyüvereceklermiş gibi uyuyorlar.

Dünyada ne kadar ayrılık ve buluşma varsa bu istasyonlarda gerçekleşiyor. Bekleyenler mutlu. Ayrılacak olanlar üzgün.

Uzun boylu bir delikanlı, sevgilisinin sarı saçlarını kavriyor, beline sarılıyor. Sonra hiç umulmadık bir hareketle tutup öpüyor. Genç kız direnir gibi yapıp bırakıyor delikanlının kolalarına kendini. Yaşlı bir adam yanlarından geçerken başını çeviriyor. Genç kız kurtuluyor elinden, elini tutuyor, gözleri sulanıyor. "Bırakma beni, gidip dönmek var" diyor. Kim bilir kaç kişi giderken yüreğiyle birlikte gitmiştir uzaklara? Diye düşünüyorum.

Genç kız trene doğru uzaklaşırken, ben ikisinin de arkalarından bakıyorum. Onlarla birlikte bin yolculuk yapıyorum çocukluğumdan bugüne. Ayrı yollardan ayrı trenlerimle. Her bir yolculuğumda ayrı bir yaşam büyütüyorum.

Gökhan Cengizhan dostum, "merhaba Erdal" deyince sıyrılıyorum bütün bu yolculuklarımdan. "Kimse gelmemiş" diyor. Şaşkınlıkla "gelmemiş" diyorum. Garın önüne çıkıp beklemeye başlıyoruz. Şair A. Kadir Paksoy iki çantayla bir taksiden iniyor. Selamlaşıyoruz.. Hoş beş ederken Nizamettin Uğur geliyor. Tanıştırıyorlar bizi. Nizamettin Uğur'u güzel şiir inceleme yazılarından tanıyorum aslında.

"Ben kahvaltı yapmadım, simit ve çay isteyen var mı?" diye soruyor. A. Kadir Ağabey de benim gibi sabah kahvaltısı yapmadan dışarı adımını atmamış.

Biz konuşurken tren garına sırtlarında gitar ve sırt çantalarıyla dört genç giriyor. "Gençler de geldi" diyor Cengizhan.

Gökhan Cengizhan, "Mustafa Şerif Onaran küçük bir kaza geçirip belini incitmiş gelemeyecek" deyince üzülüyorum. Mustafa Şerif Onaran'la kitap ve dergiler üzerine söyleşmeyi planlıyordum oysa kafamda. Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki'nden her hafta ilgiyle izliyorum. "Önemli olan sağlık" diyorum...

Birkaç dakika sonra Çankırı İl Halk Kütüphanesi Müdürü Dursun Yağmur geliyor. Tanışıyoruz. Güler yüzlü cana yakın bir adam. Bizi arabaya davet ediyor. Çantalarımızı yüklüyor ve karın tamamen yuttuğu Ankara'dan bir başka kente doğru yola çıkıyoruz.

Çankırı - Ankara arası yaklaşık 130 Km. Çubuk yol ayrımına varmadan Akyurt yoluna sapıyoruz. Yol kenarında kar kalınlığı bir metreye yaklaşmış. Ankara'dan uzaklaştıkça kar kalınlığı artıyor.

Yalnız kentler, kasabalar, köyler geçiyoruz. Yaşam durmuş gibi görünüyor. Hayalet köyler... Duman tüten evlerde; anlıyoruz ki yaşam bu evlerde sürüyor..

Sürücümüz Ali Bey çok dikkatli. Ağır çıkıyor yokuşları. Yer yer buzun üstünde gidiyor arabamız. Ne cesaret bizim ki...

A. Kadir Paksoy Ağabeyimiz yola çıkmadan Çankırı ile ilgili ayrıntılı bir araştırma yapmış. Kısa kısa notlar almış. Dursun Yağmur'a soruyor. "Çankırı Tanrılar kenti demekmiş doğru mu?" diye. Doğuluyor Dursun Yağmur. A. Kadir Ağabey hazırlıklı, Selçuklulardan kalma "Taş Mektep"i , "Ulu Camii"yi,

"Çankırı Kalesi"ni soruyor. "Sizi oralara götüreceğiz" diyor Dursun Yağmur.

Çankırı denilince benim aklıma ilk gelen Nazım ve Nazım'ın yattığı "Çankırı Hapishanesi." Nazım, 1940 yılında kısa bir süre yatıyor Çankırı'da. Çankırı mahrumiyet bölgesi o zaman ve küçük bir kasaba görünümünde. Çankırı hapishanesinde kısa süre kalmasına karşın gelecekte yazacağı eserlere kaynak topluyor Nazım...

Şiirler yazıyor Çankırı için;

Bugün Çarşamba;
-biliyorsun-
Çankırı'nın pazarı
Demir kapımızdan geçip
Kamış sepetimizde bize kadar gelecek
Yumurtası, bulguru
Yaldızlı, mor patlıcanları...

Dün köylerden inenleri seyrettim.
Yorgundular

Kurnaz

Ve şüpheli,

Ve kaşlarının altında keder
Erkekler eşeklerde,
Kadınlar çıplak ayaklarının üstünde geçtiler
Herhalde içlerinde senin bildiklerin vardır.
Herhalde iki çarşambadır pazarda:

Kırmızı başörtülü ve
"kibirsiz" İstanbulluyu aramışlardır.

Çankırı, 20. 7. 1940

"Hapishaneyi de gezeriz" diye geçiriyorum içimden. Birkaç yıl önce Tarihi

Sinop Cezaevini gezmiş, unutulmaz şair Sabahattin Ali'nin "Aldırma Gönül" şiirini yazdığı odada gözlerimi kapatıp "dışarıda deli dalgalar"ı duymuştum. Odanın kapısında "Sabahattin Ali burada yattı" yazısının altında hüznle durup, sanatçılarımızın, aydınlarımızın, yazarlarımızın, şairlerimizin yaşamlarını nasıl burunlarından getirdiğimizi düşünmüştüm.

Karlı dağları ve ovaları birer birer aşarken Nazım'ın, Sabahattin Ali'nin şiirlerinin arasında kaybolup gidiyorum. A.Kadir ağabey Çankırı Kütüphane Müdürü Dursun Yağmur'la söyleşiyi koyulaştırmış. Arkada oturan gençler kendi havalarında.Nizamettin Uğur da elindeki notları, büyük bir ciddiyetle altını çize çize okuyor.

Çankırı İzlenimleri - II

Dağların, tepelerin ardında büyük bir düzlüğe iniyoruz. Saat : 13: 00'da Çankırı'ya varıyoruz. Polis evinin önünde Çankırı Emniyet Müdürü Sayın Vadi Çiçekli karşılıyor bizi. Tek tek elimizi sıkıp "hoş geldiniz" diyor.

Vadi Çiçekli Erzincan'da görev yaptığı günlerde "La Poite Travaille" adında bir edebiyat dergisi çıkarmıştı. Bu derginin adı üzerinde yoğun bir tartışma yapıldı. Birçok gazete Vadi Beyle söyleşiler gerçekleştirdi. Derginin adının Türkçe karşılığı: "Şair Çalışıyor" Anadolu'da Fransızca adla bir dergi çıkması basının büyük ilgisini çekmişti.

Vadi Çiçekli'nin "18:15 Yalova Vapuru" "Bırakın Ağaçlar Beklesin Dağları" "Şiir Yürürlükten Kalkmadı Daha" "Rüzgarın Getirdikleri" adlı şiir kitapları var.

Vadi Bey insanı şaşırtıyor. Yemeği Çankırı Valisi Sayın Ali Haydar Öner'le birlikte gidiyoruz. Ali Haydar Bey, Çankırı'da herkesin saygı ve sevgi duyduğu bir sanatsever bir insan. Kültürel etkinlikleri yürekten desteklediğini söylüyorlar. Kendisiyle yemek sırasında; sanat, edebiyat ve Çankırı üzerine söyleşme olanağı buluyoruz.

Vali Bey, İl Emniyet Müdürü, İl Kültür ve Turizm Şube Müdürü, Kütüphane Müdürü, Yerel Basın, Çankırı Yazarlar ve Şairler Derneği Üyeleri Çankırı'da

güzel bir kültür ve sanat iklimi oluşturmuşlar. Sanırım Çankırı Belediyesi de gerekli desteği veriyor. Çankırı'da hızla kültür, sanat ve edebiyat hızla gelişiyor.

Yemekten sonra panel için Turizm Kültür Merkezi'ne geçiyoruz. Salon Öğretmen, Öğrenci ve Çankırlı edebiyat severlerle dolmuş. "Edebiyat Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar" konulu panelde ilkin A. Kadir Paksoy konuşuyor. Sonra ben, sonra da Nizamettin Uğur. Salonu dolduranlar ilgiyle izliyor. Konuşmalar tamamlanınca sorular soruyor, izleyenler. Sırayla yanıtlıyoruz. Toplantı bitiminde çevremizde toplananlarla yeniden söyleşiyoruz.

Toplantı bitiminde Dursun Beyle Çankırı'yı dolaşılıyor. Nazım'ın yattığı hapishaneyi görmek istediğimi söylüyorum. Kocaman surlarıyla bir kale göreceğimi düşünürken; sürücümüz Ali Bey, hapishanenin çoktan yıkıldığını söylüyor, hayal kırıklığına uğruyorum.

Hapishanenin yerinde şimdi küçücük bir park var. Oysa bu hapishane restore edilip; "Nazım Hikmet bu hapishanede yattı ve bu şiirleri yazdı" denilerek ziyarete açılsaydı ne güzel olurdu..

Bir kentin ruhunun geçmişten geleceğe taşınan eserlerinde, sokaklarında ve yollarında saklandığını düşünürüm. Bu yüzden gittiğim kentlerin en eski mahallelerinde, en eski sokaklarında gezerim. Eski evlerin duvarlarında geçmişin izlerini ararım.

Bu düşünceyle Çankırı Kalesi'ni gezmek istiyoruz; ancak yoğun kar nedeniyle bu olanaklı değil. Kalenin eteklerinden kenti ve kar altındaki yalnızlığını izliyoruz. Sonra çocuklar geliyor aklıma, annesinin eteğine yapışan çocuklar... Ayaklarında lastik ayakkabılar kendi çocukluklarını büyütüyorlar. Çocuklar büyüyecek ülkemin geleceğine...

Sonra kentin kıyısından bakan "Taş Mektep"e varıyoruz.. Çankırı'da Selçuklulardan kalan en önemli yapı, Taş Mektep... 1235 yılında Çankırı Atabeyi Cemalettin Ferruh, şifahaneye ek olarak yaptırmış. Binanın mimari özelliğinin yanında, yapıya önem kazandıran diğer iki özelliği; biri yapı üzerinde diğeri de heykel olan iki adet taş parçası. Bu iki eser bugün tıp ve eczacılık sembolü olarak kullanılıyor.

Akşam olmuş, dinletiyeye geç kalmamak için yeniden kültür merkezine dönüyoruz. Salon birden doluyor. İlginç geliyor bana. Sunuculuğu üstlenen öğretmen arkadaş şairleri tek tek sayıyor. Ankara'dan gelen şairlere Çankırılı şairler; Vadi Çiçekli ve Kemal Aslan'da katılıyor. Kemal Aslan şairlere kendi yorumunu katarak okuyan bir şair. Kendinden geçiyor çoğunlukla...

Dışarıda lapa lapa yağın kara karşın yüreğimize, ruhumuza şiir akıyor. Salonda sözcükler uçuşuyor. Salonda koltuğuma gömülüyor ve gözlerimi kapatıyorum. İnsan böyle gecelerin hiç bitmesini istemiyor.

Şairlerden sonra Nikbinlik Dinleti Grubu alıyor sahneyi. Hakan gitar çalıyor fonda, Doğan söylüyor. Ahmet Antmen ve Cansu Fırını, Edip Cansever'in "Bir Mendil Niye Kanar" şiirine, aydınlık yüzlü birçok şiir katmışlar okuyorlar. Sanki Türk Edebiyatının bütün şairleri salonda, sanki onlar okuyorlar. Sanki hiç ölmemişler. Ölmeyecekler...

Kar yağıyor dışarıda. Kar sözcükleri örtemiyor. Kar sözcükleri daha da beyazlatıyor.

Dinleti bitiminde, Çankırılı şair ve yazarların konuğu oluyoruz. Başkanları Sadık Softa ve birçok üye oradalar. Genişçe bir masanın etrafında oturup şiir okuyorlar sırayla. Çoğunu gözlerimi kapatarak dinliyorum. Dışarıya kar yağıyor içeriye sözcükler.

Geç vakitlere kadar sessizce dinliyoruz onları. Nizamettin Uğur'la birlikte sessizce dinliyoruz. Şiirler bitmeyecek gibi ama saat iyice ilerledi. Sabah herkesin işi gücü var. Ayrılık zamanı gelince "ne geceydi be!" demekten kendimi alamıyorum.

Çankırı İzlenimleri - III

Sabah kahvaltı bitiminde sürücümüz Ali Bey bizi kapıda bekliyor. "Nereye gideceğiz Ali Bey?" diyorum. "Bizim Karacaözü köyünde 'Koca Meşe' var onu göreceğiz" "Hadi o zaman çıkalım yola."

Yapraklı İlçesi yönüne doğru gidiyoruz. Koca Meşe'nin bulunduğu Karacaözü kente 27 Km. uzaklıkta. Yaklaşık 500 yaşında olduğu sanılan bu anıt ağacın çevresi 14 Metre. Dünyada sayılı yaşlı meşeler arasında yer alıyor. Yedi sekiz insan neslini gören bu ağacın çevresini hayretler içinde kalarak dolaşıyoruz.

Koca Meşe'nin fotoğraflarını çektikten sonra bu kez "Tuz Mağarası"na doğru gidiyoruz. Kar yağışı yeniden şiddetini artırıyor. "Geri dönsek mi acaba?" "yok ağabey, bu yağış yolu kapamaz. Tuz Mağarası'nı görmeden olur mu" diyor güler yüzlü sürücümüz...

Aracı sürüyor yokuşa. Araç kurşun yemiş boğalar gibi bağıyor.

Çankırlı Şair Ömer Zeki Defne geliyor aklıma. A. Kadir Paksoy; "ben en çok 'Ziller' şiirini severim" diyor.

Zil çalacak... Siz derslere gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak, zil çalacak benim için.
Duyacağım evlerden, kırlardan, denizlerden.
Ta içimden birisi gidecek uça ese...
Ama ben, ben artık gidemeyeceğim.

Zil çalacak... Siz treninize, geminize bineceksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benim için.
Duyacağım iskelelerden, istasyonlardan bütün;
Ta içimden birisi koşacak ardımızdan...
Ama ben, ben artık gelmeyeceğim.
Sonra bir gün bir zil çalacak yine,
Hiç kimseler, kimsecikler duymayacak..
Ne sınıflar, ne iskeleler, ne istasyonlar, ne siz
Ta içimden birisi kalacak oralarda...

Ben gideceğim.

Biz bu güzel şiirin büyüsü içindeyken aracımız büyük ve karanlık bir tünelin içine giriveriyor. "Tuz Mağarasına geldik" diyor Dursun Yağmur. Büyük kamyonların biri girip biri çıkıyor. Yaklaşık 5000 yıllık bir işletme. Ülkemizin

en büyük kaya tuzu rezervine sahip. Yaklaşık 800 dönümlük bir alana sahip mağaranın içinde birçok tuz galerisi var.

Genç bir işçi bilgilendiriyor bizi. Ölmüş bir eşek hiç bozulmadan günümüze kadar gelmiş. Gelenlere gösteriliyor. Eşegin çoğu tüyü duruyor. Şaşırıyor insan... Kırık ayağı hala sallanıyor. "Mağaranın içindeki hava metali çürütüp, tahtayı kemikleştiriyor." Diyor genç işçi. "Eşegin bozulmadan günümüze kadar gelmesinin sırrı bu!" diye sürdürüyor sözlerini.

Çankırı'ya dönünce yöresel tarihi bir konağın aslına dokunmadan onarılarak yeniden hizmet verdiği "Yaran¹ Evi"ne alınıyoruz.

Çankırı'nın geçmişine dair ne varsa bulmak olanaklı bu konakta. Duvarlarda el işi giyim kuşam malzemeleri, kilimler, örtüler, döşekler, yastıklar... Yaran yapılan oda, konukların ağırlandığı, söyleşilerin yapıldığı odalar aslına uygun halde döşenmiş. Yerdeki kilimler Orta Asya bitki figürlerini yansıtıyor. Binbir renk içinde insan üstüne basmaya kıyamıyor.

Duvarlarda Cumhuriyetin ilk yıllarında çekilen Çankırı Fotoğrafları var. Biri ilk bakışta dikkatimi çekiyor. 1940 yılında Çankırlı genç kızlar biçki dikiş kursundalar. Hepsinin başı açık. Modern elbiseler içinde umutla ve sevinçle bakıyorlar yaşama. Cumhuriyet aydınlanması büyük bir değişime neden olmuş. İnsan hüznle bakıyor fotoğrafa.

Yaran Evi'nin duvarlarında Çankırı eski evlerinin tabloları var. Fotoğrafa yakın çizimler. Soruyorum "kim yapmış bunları?" diye. "Mustafa Albayrak" diyorlar. Mustafa, 50. Yıl Lisesi'nden öğrencim. İçin için sevinç ve gurur duyuyorum.

Çankırı'da iki günlük etkinlik ve gezimizin en son durağı. İl Halk Kütüphanesi. Kütüphane Müdürü Dursun Yağmur bir an bile yalnız bırakmadı bizleri. Kütüphaneye gitmeden olur mu?

Büyük bir binanın dördüncü katında büyük bir kitaplık. İçeride onlarca öğrenci var. Masada verilen kitapları ve geri gelen kitapları sırayla bilgisayara işleyen görevliler... Dolaplarda binlerce kitap. Okuyucu elini attığı zaman ulaşabiliyor kitaplara.

¹ Yaran kültürü ile detaylı bilgi <http://www.cankiri.gov.tr/ana/kultur/yaran.htm> adresinden elde edilebilir.

"Kaç kitap var burada?"

"53. 000" diye yanıtlıyor, Dursun Bey.

Birlikte dolaşyoruz bütün dolapları. En son kitaplar raflarda. Ağzım açık kalıyor bakarken. Ne büyük övünç bu! Kitapla övünmek. Anadolu aydınlanması; bu kitaplar olduğu sürece. Bu kitaplıklarda onlarca genç okuduğu sürece durdurulabilir mi?

Boşuna uğraşiyor karanlık güçler bu memleket geriye götürülemez.

Kütüphane görevlilerinden Songül Hanım bize kitaplarla ilgili bilgi veriyor. Dinliyoruz. Bütün kitaplar kayıt altına alınmış. Çok çalışkan bir personel ve güler yüzlü yaratıcı bir Kütüphane müdürü.

Eşekli Kütüphaneci Mustafa Güzelgöz'ün ölümünden sonra Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanan bir yazımda; yeni Mustafa Güzelgöz'ler Anadolu'yu aydınlatacaktır demiştim... İşte Çankırı... Çankırı'da yeni Mustafa Güzelgöz'ler çoktan yerini almış...

İki günlük Çankırı etkinliğinden geri dönerken; güzelliklerle dolu bir Anadolu kentini, aydınlık yüzlü yöneticilerini ve onlarca sanatseveri tanımaktan ve dostlar edinmekten mutluyum.

Anadolu'nun zengin kültürü ve tarihi bir kez şaşırtıyor beni! Arabamız Ankara'ya dönerken "Merhaba Çankırı!" "Merhaba Yeni dostlarım!" diye geçiriyorum içimden...

Erdal Atıcı

9- 10 ŞUBAT 2006